

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tas-6 ta' Frar, 2003

Citazzjoni Numru. 992/2000/1

**Hugh P. ŻAMMIT għan-nom u in rappreżentanza tad-
Ditta GasanMamo Insurance Agency Limited u din
bħala rappreżentatriċi tas-soċjeta' estera CGU
Insurance p.l.c. kif surrogata fid-drittijiet tal-
assikurata tagħha Nathalie Buħaġiar**

vs

Clyde CASSAR u Raymond Cassar

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fid-19 ta' Mejju, 2000, li bih l-attur *nomine* ippremetta:

Illi fil-31 ta' Lulju 1999 ġewwa l-Floriana waqt li Raymond Cassar kien qed isuq il-vettura numru IAZ-485 huwa ħabat mal-vettura numru JAX-671 misjuqa mill-assikurat

Kopja Informali ta' Sentenza

tal-attur, Lino Buhagiar, liema vettura kienet assikurat taħt polza "comprehensive" mal-attur nomine;

Illi dan l-incident ġara unikament tort tal-konvenut Raymond Cassar minħabba traskuraġni, negliġenza u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-istess konvenut u dana kif sejjer jiġi pruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

Illi l-konvenut, Clyde Cassar huwa responsabbli għall-aġir ta' ħuh, Raymond Cassar stante li ppermetta li dan isuq il-vettura in kwistjoni, u cioè dik b'numru ta' registrazzjoni IAZ-485 mingħajr ma kienet koperta b'polza ta' assikurazzjoni u dana kif sejjer jiġi pruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

Illi l-attur nomine in vista tal-polza ta' assikurazzjoni "comprehensive" għamel tajjeb għad-danni kkuġunati mill-konvenuti fil-karozza numru JAX-671 assikurata miegħu;

Illi d-danni kollha sofferti mill-attur nomine bħala konsegwenza tal-incident fuq imsemmi jammontaw għal tlett elef, mitejn u tlettax-il lira maltin (Lm3213.00) u hekk kif jiġi pruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

Illi l-konvenuti għalkemm interpellati biex iħallsu huma baqgħu inadempjenti;

Għalhekk l-attur nomine talab lil din l-Onorabbli Qorti għaliex m'għandhiex għar-raġunijiet premissi:

1. M'għandhomx il-konvenuti jiġu dikjarati minn din il-Qorti unikament responsabbli għall-incident fuq imsemmi u għad-danni konsegwenzjali sofferti mill-attur nomine;

2. M'għandhiex din il-Qorti tillikwida dawn id-danni fis-somma ta' tlett elef, mitejn u tlettax-il lira maltin (Lm3213.00) jew kull somma oħra verjuri li tiġi likwidata minn din il-Qorti okkorrendo bl-opera ta' periti nominandi;

Kopja Informali ta' Sentenza

3. Konsegwentement m'għandhomx il-konvenuti jew minn minnhom jiġu kkundannati jħallsu lill-attur nomine in linea ta' danni dik is-somma li tigi hekk likwidata flimkien mal-imgħaxijiet legali mid-data tan-notifika ta' din iċ-ċitazzjoni;

Bl-ispejjez, komprisi dawk ta' ltra Uffiċjali datat 15 ta' Frar 2000 u ta' Mandat ta' Sekwestru pprezentat kontestwalment ma' din iċ-ċitazzjoni kontra l-konvenuti, u tal-konsult (Lm15.00) kontra l-konvenuti li jibqgħu minn issa ngunti għas-subizzjoni;

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xiehda tal-attur *nomine*;

Rat illi l-imħarrek Raymond Cassar, notifikat kif imiss b'kopja tal-Att taċ-Ċitazzjoni u bl-Avviż tas-Smigħ fil-5 ta' Ġunju, 2000¹, naqas li jressaq Nota tal-Eċċezzjonijiet fiż-żmien mogħti lilu mil-liġi, u kif ukoll naqas li jidher biex jikkontesta l-azzjoni attriċi jew milli jkun rappreżentat kull meta ssejñet il-kawża, u b'hekk baqa' kontumaċi;

Rat illi l-imħarrek Clyde Cassar, notifikat kif imiss bl-atti tal-kawża bil-meżż tal-pubblikazzjoni fil-Gazzetta tal-Gvern fl-24 ta' Novembru, 2000², u f'gurnal lokali fit-12 ta' Marzu, 2001³, naqas ukoll milli jressaq Nota tal-Eċċezzjonijiet fiż-żmien lilu mogħti mil-liġi, u kif ukoll naqas li jidher biex jikkontesta l-azzjoni attriċi jew milli jkun rappreżentat kull meta ssejñet il-kawża, u b'hekk huwa wkoll baqa' kontumaċi;

Semgħet ix-xhieda tal-attur *nomine*;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukat tal-attur *nomine*;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

¹ Ara riferita f'paġ. 6 *tergo* tal-proċess

² Paġ. 15 tal-proċess

³ Paġ. 19 tal-proċess

Rat id-Degrieti tagħha tal-20 ta' Ġunju, 2002, u tal-21 ta' Novembru, 2002, li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża għad-danni mgarrbin f'habta bejn karożzi. L-attur *nomine* bħala assikuratur ta' Nathalie Buħaġiar, qiegħed ifittex lill-imħarrkin biex jagħmlu tajjeb għall-ispejjeż li huwa nefaq biex ikkumpensa lill-assikurata tiegħu għall-ħsara li saret fuq il-karożza tagħha f'incident tat-traffiku li seħħ fil-31 ta' Lulju, 1999, fil-Floriana;

Illi l-imħarrkin ma ressqu l-ebda kontestazzjoni għall-azzjoni;

Illi, l-fatti li jirrizultaw mill-atti tal-kawża juru li fil-31 ta' Lulju, 1999, għall-habta tas-sebġha ta' filgħaxija, fi Triq Nazzjonali, Floriana (biswit il-Bieb tal-Bombi), seħħet habta bejn il-karożza tal-għamla *Opel Corsa*, registrata JAX-671, ta' Nathalie Buħaġiar, li dak il-ħin kienet qegħda tinsaq minn żewġha Lino, u l-vettura tal-għamla *Hyundai Pony*, registrata IAZ-485, tal-imħarrek Clyde Cassar, li dak il-ħin kienet misjuqa mill-imħarrek Raymond Cassar. Dan tal-aħħar laqat lill-karożza misjuqa minn Buħaġiar li kienet sejra, bħall-oħra, fid-direzzjoni tal-Belt Valletta fuq wara tagħha, u dawwarha tħares lejn il-Blata l-Bajda, filwaqt li l-karożza misjuqa minnu baqgħet tielgħa fuq il-bankina u waqfet maħbuta ma' sigra. Jidher li ż-żewġ karożzi ħabtu ma' xulxin aktar minn darba waħda⁴. Nathalie Buħaġiar kienet riekba fuq quddiem fil-ħin tal-habta: dak iż-żmien kellha ħames xhur tqala;

Illi l-pulizija waslu fuq il-post f'it wara u għamlu l-kejl meħtieġ, fasslu skizz tal-incident⁵, u ħadu l-verżjoni tas-sewwieqa involuti⁶. L-imħarrek Raymond Cassar stqarr li ma setax jgħid tassew kif seħħ l-incident⁷. Il-ħsara mgarrba miż-żewġ karożzi kienet kbira, u xi passiġġieri li

⁴ Xhieda ta' Lino Buħaġiar 22.5.2001, f'paġ. 35 tal-proċess

⁵ Dokument f'paġ. 28 tal-proċess

⁶ Xhieda ta' WPS23 Moore 22.5.2001, f'paġġ. 33-4 tal-proċess

⁷ Ara verżjoni tas-sewwieqa fir-Rapport tal-Habta, Dok "JWE", f'paġġ. 23-6 tal-proċess

kienu riekba ma' Cassar indarbu wkoll, waħda minnhom bi ġrieħi serji. Kemm hu hekk, kienet saret inkjesta Magisterjali u nħatru esperti mill-Qorti biex jagħmlu l-aċċertamenti meħtieġa;

Illi l-karozza ta' Buħaġiar kienet assikurata taħt polza *comprehensive*, u kienet ilha madwar sentejn fuq it-triq, u f'kundizzjoni tajba ħafna sa qabel ma seħħet il-ħabta. Fil-jum tal-incident, il-karozza kellha *pre-accident value* ta' erbat elef u sitt mitt lira Maltija (Lm 4,600). Minħabba li l-ħsara li ġarrbet kienet titla' għal iżjed mill-valur tagħha⁸, il-kumpanija attriċi ħallset dak l-ammont lil Buħaġiar. Żammet il-karozza u seħħilha tbiegħha kif kienet u daħħlet tagħha s-somma ta' elf u erba' mitt lira Maltija (Lm 1,400)⁹. Irriżulta li fil-ħin tal-ħabta, l-karozza misjuqa mill-imħarrek Cassar kienet assikurata skond *named driver policy* imma Raymond Cassar ma kienx persuna msemmija¹⁰. Minħabba f'hekk, Cassar ma kienx kopert b'polza ta' sigurta' meta seħħet il-ħabta;

Illi għal dak li jirrigwarda r-responsabbilta' tal-ħabta, jingħad li minn dak li jirriżulta, joħroġ ċar li Raymond Cassar kien qiegħed isuq wara l-karozza misjuqa minn Lino Buħaġiar. Iż-żewġ vetturi kienu sejrin fl-istess direzzjoni. Nathalie Buħaġiar u żewġha fessru fejn qalgħet l-ewwel daqqa l-karozza tagħhom, u kif il-qawwa tal-impatt dawret il-karozza li kienu fiha tħares lejn id-direzzjoni mnejn kienu ġejjin. Huwa sinjifikanti wkoll jingħad li, qabel seħħet il-ħabta, Lino Buħaġiar sema' bħal ħoss ta' *brake* ġej mid-direzzjoni fejn il-karozza misjuqa minnu qalgħet id-daqqa. Huwa evidenti wkoll li l-karozza misjuqa minn Cassar kienet ġejja b'veloċita' mhux traskurabbli;

Illi l-fatt li Cassar m'għarafx jgħid lill-Pulizija kif seħħ l-incident jiffa' dawl ikreh fuqu għaliex juri li jew ma kienx jaf x'qiegħed isir madwaru, jew inkella li ma żammx attenzjoni xierqa. Dan il-fatt, miżjud mal-fatt li hu kien fuq wara tal-karozza ta' Buħaġiar, ikompli jtaqqal il-piż tar-

⁸ Ara r-rapport tas-*surveyor* J. Buttigieg tal-5 t'Awissu, 1999, f'pag. 29 tal-proċess

⁹ Xhieda Hugh P Zammit 22.5.2001, f'pag. 37 tal-proċess

¹⁰ Ara ltra Uffiċjali 18.6.2001 f'pag. 55 tal-proċess

responsabbilta' fuq Cassar, li kien fid-dmir li jzomm għassa tajba tal-vetturi li kienu qudiemu u 'l bogħod biżżejjed biex jevita ħabta. Minn dak li jirriżulta, ma jidhirx li Cassar wettaq dawn id-dmirjiet elementari imposti fuq kull sewwieq raġonevoli. Min-naħa l-oħra, ma ntwera bl-ebda mod li Buħaġiar saq b'mod traskurat, serrep 'l hawn u 'l hinn, jew wettaq xi manuvra azzardata li b'xi mod setgħet taħsad lil min kien qiegħed isuq warajh;

Illi, wara li qieset dan kollu, l-Qorti toħroġ bil-fehma sħiħa li l-ħtija waħdanija għall-ħabta hija tal-imħarrek Raymond Cassar, u dan minħabba sewqan perikoluż, b'mod traskurat, b'nuqqas ta' ħila u billi wera li naqas li jħares ir-regolamenti tas-sewqan. Dwar l-imħarrek l-ieħor Clyde Cassar jingħad li għalkemm dan ma kienx ma' ħuh meta seħħet il-ħabta, tgħabba bir-responsabbilta' ta' dak li ġara minħabba li ħalla (u m'hemm xejn x'juri li hu ma kienx jaf li ħuh kellu l-karozza tiegħu f'idejh) lil Raymond isuq il-karozza tiegħu meta kien jaf jew messu kien jaf li Raymond ma kienx kopert b'polza ta' assikurazzjoni. F'dan il-każ, il-liġi ċivili wkoll, fil-materja ta' danni delittwali, tagħmel provvedimenti dwar responsabbilta' kollettiva, wkoll fejn il-persuni responsabbli ma jkunux kollha aġixxew dolożament¹¹;

Illi dwar il-likwidazzjoni tad-danni ftit hemm x'wieħed jgħid. Intwera bla l-iċken dubju, li l-ħsara li ġarrbet il-karozza tal-assikurata tal-kumpannija attriċi kienet estensiva. Ingħatat tifsira raġunata għaliex ma tqiesx għaqli li l-ħsara tissewwa, u li, minflok, isir ħlas għas-saldu lill-assikurata. Tali ħlas sar, u hemm prova li l-assikurat ikkonferma li rċevih. Billi f'materja ta' danni, l-parti mgarrba għandha d-dmir li tnaqqas kemm jista' jkun il-ħsara, ta' min jgħid li hawn ukoll il-kumpannija attriċi wettqet dmirha billi seħħilha tbigħ dak li kien fadal mill-karozza tal-assikurata tagħha u ddaħħal somma li għandha tittieħed kontra dak lil-kumpannija ħallset lill-assikurata tagħha. Għalkemm kien ikun ħafna iżjed apprezzabbli kieku tressqet dokumentazzjoni kemm fir-rigward tal-ħlas għas-saldu magħmul lill-assikurata, u wisq iżjed tal-ħlas riċevut għall-

¹¹ Art. 1050 tal-Kap 16

Kopja Informali ta' Sentenza

bejgh tar-*wreck*, il-Qorti m'għandhiex għaliex ma taċċettax il-verżjoni taż-żewġ transazzjonijiet li, wara kollox, ġew konfermati bil-ġurament;

Illi, mal-bilanċ li jifdal meta ż-żewġ transazzjonijiet jiġu paċuti, jiżdied ukoll il-ħlas ta' somma ta' għaxar liri (Lm 10) lis-*surveyor* għar-rapport tiegħu, u ta' tliet lira (Lm 3) għall-kisba tar-rapport tal-ħabta mingħand il-Pulizija. Jekk wieħed jgħodd kollox, l-ammont riżultanti huwa sewwasew l-ammont mitlub fit-tieni talba attriċi;

Illi, minħabba f'hekk, il-Qorti ssib li l-ammont ta' danni mitlub huwa ippruvat kif imiss;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda tiddeċiedi billi, fil-kontumaċja tal-imħarrkin:

Tilqa' l-ewwel talba attriċi u tiddikjara li filwaqt li l-imħarrek Raymond Cassar jaħti għall-ħabta li seħħet fi Triq Nazzjonali, Floriana, fil-31 ta' Lulju, 1999, bejn il-karozza reġistrata IAZ-485 minnu misjuqa u l-karozza JAX-671, misjuqa minn Lino Buħaġjar, u dan minħabba sewqan traskurat, nuqqas ta' ħila u nuqqas ta' ħarsien tar-regolamenti tas-sewqan, u l-imħarrek l-ieħor Clyde Cassar jaħti lejn l-attur *nomine* minħabba li, bħala sid il-karozza IAZ-485, ippermetta li l-imħarrek l-ieħor isuq dik il-karozza meta ma kienx imħares b'polza ta' assikurazzjoni, u għalhekk iż-żewġ imħarrkin huma kollettivament responsabbli għall-ħsara kollha mġarrba mill-attur *nomine*;

Tilqa' t-tieni talba attriċi u tillikwida d-danni mġarrbin mill-attur *nomine* fis-somma ta' tlitt elef mitejn u tlettax-il lira Maltija (Lm 3,213);

Tilqa' t-tielet talba attriċi u tikkundanna lill-imħarrkin iħallsu flimkien u solidalment bejniethom lill-attur *nomine* s-somma ta' Lm 3,213 hekk likwidata in lineja ta' danni; u

Kopja Informali ta' Sentenza

Tikkundanna lill-imħarrkin iħallsu l-ispejjeż kollha tal-kawża, flimkien mal-imgħaxijiet fuq is-somma likwidata b'seħħ minn dak inhar li l-atti tal-kawża ġew notifikati lill-aħħar wieħed fosthom sal-jum tal-ħlas effettiv.

-----TMIEM-----